

PASTORALA

SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

LA DUMINICA ORTODOXIEI

DIN ANUL DOMNULUI 2019

Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei din anul Domnului 2019

Preacuviosului cin monahal, Preacucernicului cler şi preaiubiţilor credincioşi din cuprinsul Patriarhiei Române,

Har, bucurie și pace de la Dumnezeu Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, iar de la noi părinteşti binecuvântări!

Cinstiți slujitori ai Sfintelor Altare,
Iubiți frați și surori întru Domnul,

Ne aflăm, din punct de vedere liturgic, într-o perioadă de o profundă și uimitoare frumusețe duhovnicească. Este vremea Postului Mare, în care ne străduim, fiecare după putința noastră, să recâștigăm ceea ce am pierdut prin acceptarea păcatului în viața noastră. Adică, starea de rai, de har și de puritate a inimii, dobândite plenar și real în Taina Sfântului Botez și actualizate permanent prin celelalte Taine ale Bisericii Ortodoxe.

Rostul adânc al Postului Mare constă într-o călătorie ascetică, timp de patruzeci de zile, ca renunțare radicală la păcate prin Taina Spovedaniei, și într-o cuminecare cât mai deasă și conștientă cu Trupul și Sângele Domnului, Iisus Hristos Cel răstignit și înviat, Care a biruit păcatul, iadul și moartea și ne-a făcut părtași luminii celei neînserate și vieții celei veșnice.

După o săptămână de post și rugăciune intensă, Biserica ne oferă prilejul binecuvântat de a medita asupra semnificațiilor pe care le cuprinde duminica de astăzi, numită a *Ortodoxiei*. Este duminica în care suntem chemați să conștientizăm, în chip smerit și demn, identitatea, unitatea și actualitatea credinței noastre.

A fi ortodox nu înseamnă numai apartenența formală la o instituție religioasă, ci înseamnă mai ales un mod de viață întrupat în tradiția dogmatică, liturgică și filantropică a Bisericii Ortodoxe. Înseamnă dreaptă credință, dreaptă viețuire și dreaptă făptuire. Ortodoxia este acea frumusețe despre care vorbește unul dintre importanții teologi ai veacului 20 în următoarele cuvinte: „Da, există o frumusețe deosebită, spirituală, care, neputând fi prinsă în formule logice, este în ace-

lași timp singura cale adevărată care ne permite să definim ce este și ce nu este ortodox. Cunoscătorii acestei frumuseţi sunt părinţii duhovniceşti, maeştrii în «arta artelor», cum numesc asceza Sfinţii Părinţi. Aceştia, ca să spunem aşa, «au căpătat îndemânare» în ceea ce priveşte discernerea valorii vieţii duhovniceşti. Gustul ortodox, forma ortodoxă se simt, dar nu pot fi supuse calculului aritmetic; Ortodoxia se vădeşte, nu se dovedeşte. Iată de ce pentru oricine doreşte să înţeleagă Ortodoxia, nu există decât o singură cale: experienţa ortodoxă directă"[1].

Ortodoxia este *„sarea pământului"* (Matei 5, 13), despre care ne vorbeşte Domnul Iisus Hristos în Evanghelie. Este plinătatea adevărului și integritatea vieții omului. Ortodoxia este, în același timp, dreaptă credință și dreaptă viețuire. Ea este viața lui Hristos prezentă și lucrătoare în viața creștinului ortodox evlavios (cf. Galateni 2, 20, Coloseni 3, 3). Această trăire în duhul lui Hristos se vede mai ales în viețile sfinților.

Iubiți fii și fiice duhovnicești,

Această frumusețe a adevărului credinței și a sfințeniei vieții creștine o celebrăm în duminica de astăzi. Geneza acestei sărbători are în spatele ei lupta dogmatică și duhovnicească de peste un secol (726-843) a cinstitorilor sfintelor icoane cu cei care denigrau și disprețuiau sfintele icoane, numiți iconoclaști.

Începând cu împăratul Leon al III-lea Isaurul (717-741), iconoclasmul a devenit politica religioasă oficială a curții imperiale din Constantinopol, ceea ce a determinat reacția apologetică foarte promptă și articulată a Sfântului Ioan Damaschin (675-749), care redactează *Trei tratate împotriva iconoclaștilor*, fundamentând realitatea și sensul icoanei pe adevărul dogmatic al Întrupării Fiului veșnic al lui Dumnezeu. Astfel, Sfântul Ioan Damaschin afirmă că icoana este imaginea care reprezintă natura umană văzută a Fiului lui Dumnezeu cel nevăzut: *„Odinioară* – spune el – *Dumnezeu cel necorporal și fără de formă nu era zugrăvit deloc. Acum, însă, prin faptul că «Dumnezeu S-a arătat în trup», fac icoana chipului văzut al lui Dumnezeu. Nu mă închin materiei, ci mă închin Creatorului materiei, Creatorului Care S-a făcut pentru mine materie și a primit să locuiască în materie și a săvârșit prin materie mântuirea mea. Nu voi înceta a cinsti materia prin care s-a săvârșit mântuirea mea (...). Nu defăimăm materia, căci nu este nevrednică de cinste"*[2].

---

[1] Pavel Florenski, *Stâlpul şi Temelia Adevărului. Încercare de teodicee ortodoxă în douăsprezece scrisori*, în româneşte de Emil Iordache, pr. Iulian Friptu şi pr. Dimitrie Popescu, studiu introductiv de diac. Ioan I. Ică jr., Iaşi, Editura Polirom, 1999, p. 12.

[2] Sfântul Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaştilor* (I, 16), traducere din limba greacă veche, introducere şi note de Pr. Dumitru Fecioru, Bucureşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, 2016, pp. 65-66.

Sinodul al VII-lea Ecumenic din septembrie-octombrie 787 a pus capăt unui lung şir de persecuţii şi exiluri pentru cei care cinsteau icoanele. Artizanii acestui moment de restaurare a cinstirii icoanelor au fost împărăteasa Irina (752-802) şi patriarhul Tarasie al Constantinopolului. Având drept temei tradiţia biblică şi patristică, prin definiţia dogmatică a acestui Sinod s-a stabilit că, după cum este cinstită Sfânta Cruce, trebuie cinstite şi Sfintele Icoane: *„ca asemenea modelului cinstitei și de viață făcătoarei Cruci, tot așa să fie înălțate cinstitele și sfintele icoane, fie din culori sau din mozaic sau din orice alt material potrivit, în sfintele lui Dumnezeu Biserici, pe sfintele vase, pe sfintele veșminte, pe ziduri și pe lemn, în case și lângă drumuri; și anume icoana Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și a Preacuratei Stăpânei noastre, Sfintei Născătoare de Dumnezeu, cinstiților îngeri și tuturor sfinților și cuvioșilor bărbați”*[3].

Liniștea ortodocșilor cinstitori ai sfintelor icoane nu a durat mult, deoarece a fost tulburată odată cu încoronarea împăratului iconoclast Leon Armeanul, care a împărățit între anii 813-820. Rezistența teologică împotriva iconoclaștilor din această perioadă a fost asumată de către Sfântul Teodor Studitul (759-826), care a lămurit temeiul hristologic al cinstirii icoanelor în cuvinte simple: *„Știm că Fiul lui Dumnezeu, făcându-Se om cu adevărat, a fost asemenea nouă în toate. Și fiindcă omul poate fi zugrăvit, asta înseamnă că și Hristos poate fi zugrăvit. Iar icoana zugrăvită ne este lumină sfântă, amintire mântuitoare nouă celor ce Îl vedem născându-Se, botezându-Se, săvârșind minuni, răstignindu-Se, îngropându-Se, înviind și înălțându-Se la cer, nerătăcind că acestea nu ar fi așa, conlucrând cu privirea la contemplarea minții și susținând prin amândouă credința în taina mântuirii”*[4].

Victoria definitivă a cinstirii Sfintelor Icoane a fost stabilită după aproape treizeci de ani de prigoană și denigrare din partea iconoclaștilor față de acestea. Astfel, în prima duminică a Postului Mare, 11 martie 843, împărăteasa Teodora și de curând alesul patriarh al Constantinopolului, Metodie (843-847), susținuți de poporul ortodox, în urma unei întruniri teologice despre cinstirea icoanelor, care a avut loc cu câteva zile înainte, au mers împreună în procesiune triumfală de la Biserica Vlaherne la Catedrala Sfânta Sofia, proclamând, în mod oficial și definitiv, cultul Sfintelor Icoane. Astfel, **începând cu anul 843, prima Duminică din Postul Mare a devenit pentru întreaga Biserică Ortodoxă ziua de amintire a victoriei credinței ortodoxe asupra tuturor ereziilor**, rostindu-se, în chip solemn, de pe soleea catedralei Sfintei Sofia, la sfârșitul Sfintei și Dumnezeieștii Liturghii, *Sinodiconul Ortodoxiei*, care conține aclamații la adresa apărătorilor dreptei credințe și anateme la adresa ereticilor.

---

[3] Pr. Sorin Şelaru (coordonator), *Hotărârile dogmatice ale celor şapte Sinoade Ecumenice*, Bucureşti, Editura Basilica, 2018, p. 553.

[4] Sfântul Teodor Studitul, *Refutatio peom. Iconom.*, P.G. 99, col. 456, *apud* Pr. Dumitru Stăniloae, *Hristologie și iconologie în disputa din secolele VIII-IX*, în *Învățătura despre Sfintele Icoane, reflectată în teologia ortodoxă românească. Studii și articole (I)*, București, Editura Basilica, 2017, p. 244.

Dreptcredincioşi creştini,

Duminica Ortodoxiei ne descoperă un adevăr esenţial al vieţii noastre creştine: Dumnezeu-Fiul Se face om din iubire desăvârşită faţă de noi, asumându-Şi firea noastră cu toate trăsăturile ei specifice, în afară de păcat. Astfel, Hristos, aşa cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul, *„ni Se dăruieşte pe Sine nouă, oamenilor, ca întipărire a virtuţii şi ca icoană vie a bunăvoirii şi iubirii faţă de El şi între noi, spre a-i îndupleca pe toţi pentru a răspunde la fel"*[5]. Deci, înomenirea Fiului veşnic al lui Dumnezeu are ca scop unirea omului cu Dumnezeu pentru a dobândi viaţa veşnică. Prin urmare, ca şi Sfânta Evanghelie, icoana ne dezvăluie iubirea lui Dumnezeu pentru toţi oamenii. În acest sens, Sfântul Ioan Damaschinul spune: *„Ceea ce este cartea pentru ştiutorii de carte, aceea este icoana pentru neştiutorii de carte. Şi ceea ce este cuvântul pentru auz, aceea este icoana pentru văz, căci cu ajutorul minţii ne unim cu icoana"*[6].

Sfântul Apostol Pavel Îl numeşte pe Hristos *„chipul lui Dumnezeu celui nevăzut"* (Coloseni 1, 15) pentru noi, cei care am fost creaţi *„după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu"* (Facere 1, 26), adică după prototipul nostru, Care este Hristos. El este icoana lui Dumnezeu cel nevăzut, iar noi suntem configuraţi duhovniceşte după această Icoană, adică după chipul lui Hristos.

În acest sens, Sfântul Teodor Studitul precizează că cinstirea icoanei lui Hristos se îndreaptă către Persoana lui Hristos, nu către materia icoanei Lui: *„Icoana lui Hristos nu este altceva decât Hristos, evident afară de diferenţa de substanţă, cum s-a arătat deja de mai multe ori. De aceea şi închinarea ei este o închinare la Hristos, întrucât nu e închinat ceva din materia icoanei, ci numai Hristos Cel asemănat în ea. Iar cele ce au o singură asemănare au şi o singură închinare"*[7].

Întrucât noi, oamenii, suntem creaţi după chipul lui Hristos, în tot ceea ce facem trebuie să fim în legătură cu prototipul nostru, adică să luăm aminte la Evanghelia lui Hristos şi la modul de vieţuire al lui Hristos, să împlinim poruncile iubirii lui Hristos şi să ne împărtăşim cu Trupul şi Sângele Lui. Doar în felul acesta devenim icoane vii şi sfinţite ale lui Dumnezeu.

Din păcate, nu reuşim întotdeauna să respectăm pe semenii noştri ca fiind şi ei „după chipul lui Dumnezeu", adică sunt icoane vii ale lui Hristos. De ce? Pentru că suntem captivi, fără niciun simţ critic, civilizaţiei vizualului artificial, considerând că imaginea exprimă adevărul. Putem constata foarte uşor că trăim

[5] Sfântul Maxim Mărturisitorul, *A aceluiaşi către Ioan Cubicularul. Scrisoare de recomandare (44)*, în *Scrieri şi epistole hristologice şi duhovniceşti*, traducere din limba greacă veche, introducere şi note de Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, Bucureşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, 2012, p. 261.

[6] Sfântul Ioan Damaschin, *op.cit. (I, 17)*, p. 68.

[7] Teodor Studitul, *În apărarea sfintelor icoane. Dosarul unei rezistenţe teologice, Antireticul III (14)*, studiu introductiv şi traducere de diac. Ioan I. Ică jr, Sibiu, Editura Deisis, p. 291.

în era videocrației, când „cuvântul e detronat de imagine”[8]. Cu cât suntem astăzi invadați de mai multe imagini trecătoare, fugitive, cu atât sărăcește conținutul comunicării, al comuniunii dintre oameni. Totul devine imagine a materialului limitat și efemer, adică ne „informăm *văzând*”, fără să mai realizăm că „imaginile pot înșela mai mult decât cuvintele” și că „pentru omul văzător (și numai atât) nevăzutul nu există”[9]. De aceea, o imagine proprie, o fotografie a sinelui devine pentru mine un idol: o postez pe toate rețelele de socializare, aștept cu nerăbdare să fie cât mai distribuită și mai apreciată, ceea ce coincide cu faptul de a mă afirma între ceilalți. Postez cât mai multe fotografii, deci exist. Important este să fiu văzut de către alții, nu să fiu privit în mod personal de ochii celorlalți. De aici începe să se nască idolatria[10]: îmi place să fiu adulat, apreciat în funcție de imaginile pe care vreau eu să le selectez și să le livrez în spațiul public și care s-ar putea să nu exprime de fapt cine sunt eu cu adevărat dincolo de imaginea exterioară.

Într-un asemenea context, Duminica Ortodoxiei, a comuniunii icoanelor sfinte, este mai mult decât actuală, deoarece icoana sfântă trimite spre o persoană sfântă veșnic vie. Doar prin prisma icoanei sfinte, imaginea sau civilizația vizualului se poate elibera de autosuficiență, narcisism și materialism opac. Deoarece adevăratul rost al icoanei nu este ca să o vedem, transformând-o într-un obiect de contemplație estetică, ci să ne ajute ca să trăim în prezența lui Dumnezeu și a sfinților, noi dorim să fim văzuți, ascultați și iubiți de Dumnezeu cel veșnic și de toți sfinții lui Dumnezeu, nu doar de oameni trecători și schimbători.

Pe de altă parte, când îl înțelegem pe omul de lângă noi ca fiind icoana sau chipul lui Dumnezeu, atunci nu ne mai permitem imaturitatea spirituală de a-l calomnia, de a-l disprețui, de a-l înșela, de a-l discredita, de a-l judeca, ci îl iubim cu nădejdea vindecării lui sufletești, așa cum Hristos ne-a iubit, în mod unic și plenar, pe Cruce și ne-a făcut părtași slavei Învierii Sale. Numai o asemenea perspectivă ne va ajuta să înțelegem că icoana *„sfințește vremurile și locurile; dintr-o locuință, ea face o biserică; din viața lăuntrică a unui credincios, o viață în permanentă stare de rugă, liturghie interiorizată și neîntreruptă”*[11].

Dreptmăritori creștini,

Așa cum știți, a devenit o tradiție de împreună-ajutorare statornică, începând cu această primă duminică din Post, Duminica Ortodoxiei, organizarea

---

8 Giovanni Sartori, *Homo videns. Imbecilizarea prin televiziune și post-gândirea*, traducere din italiană de Mihai Elin, București, Editura Humanitas, 2005, p. 11.

9 *Ibidem*, pp. 25, 54, 66.

10 Sorin Dumitrescu, *Noi și Icoana (I). 31+1 iconologii pentru învățarea icoanei*, București, Editura Fundația Anastasia, 2010, p. 59: „O icoană a cărei asemănare nu trimite la prototip, ci la ea însăși, este idol, iar cinstirea acestuia devine automat blasfem”.

11 Paul Evdokimov, *Arta icoanei – o teologie a frumuseții* (colecția „Artă și Religie” 1), traducere de Grigore Moga și Petru Moga, București, Editura Meridiane, 1993, p. 155.

unei colecte pentru **Fondul Central Misionar** în vederea susținerii proiectelor pastorale, misionare și social-filantropice ale Bisericii Ortodoxe Române. De aceea, vă îndemnăm cu toată dragostea, ca fiecare *„să dea cum socotește cu inima sa, nu cu părere de rău, sau de silă, căci Dumnezeu iubește pe cel care dă cu voie bună"* (2 Corinteni 9, 7), sprijinind, prin obolul dumneavoastră, lucrarea misionară a parohiilor izolate, în care locuiesc doar oameni în vârstă, a mănăstirilor sărace și a eparhiilor din țară și din diaspora, cu posibilități financiare precare, care au nevoie de lăcașe de cult în vederea păstrării identității de credință și de neam, pentru ca, în felul acesta, după cum ne spune Sfântul Apostol Pavel, *„să putem să aducem mângâiere și noi celor care se află în tot necazul"* (2 Corinteni 1, 4).

Îi mulțumim Domnului pentru toate binefacerile Sale revărsate peste noi și ne rugăm să ne ajute să trăim Postul Sfintelor Paști ca un urcuș duhovnicesc spre unirea cu Hristos Cel răstignit și înviat. În încheiere, vă îndemnăm folosind cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *„fraților, bucurați-vă! Desăvârșiți-vă, aduceți-vă mângâiere, fiți uniți în cuget, trăiți în pace, și Dumnezeul dragostei și al păcii va fi cu voi. Îmbrățișați-vă unii pe alții cu sărutare sfântă. Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți"* (2 Corinteni 13, 11-13).

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† DANIEL
Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitorul tronului Cezareei Capadociei și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

† Teofan
Arhiepiscopul Iașilor
și Mitropolitul Moldovei
și Bucovinei

† Laurențiu
Arhiepiscopul Sibiului
și Mitropolitul Ardealului

† Andrei
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului
și Clujului și Mitropolitul Clujului,
Maramureșului și Sălajului

† Irineu
Arhiepiscopul Craiovei
și Mitropolitul Olteniei

† Ioan
Arhiepiscopul Timișoarei
și Mitropolitul Banatului

† Petru
Arhiepiscopul Chișinăului,
Mitropolitul Basarabiei
și Exarh al Plaiurilor

† Iosif
Arhiepiscopul Ortodox Român
al Europei Occidentale
şi Mitropolitul Ortodox Român al
Europei Occidentale şi Meridionale

† Serafim
Arhiepiscopul Ortodox Român
al Germaniei, Austriei
şi Luxemburgului şi Mitropolitul
Ortodox Român al Germaniei, Europei
Centrale şi de Nord

† Nicolae
Arhiepiscopul Ortodox Român
al Statelor Unite ale Americii și
Mitropolitul Ortodox Român al
celor două Americi

† Nifon
Mitropolit onorific,
Arhiepiscopul Târgoviştei
şi Exarh Patriarhal

† Teodosie
Arhiepiscopul Tomisului

† Pimen
Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor

† Irineu
Arhiepiscopul Alba Iuliei

† Varsanufie
Arhiepiscopul Râmnicului

† Ioachim
Arhiepiscopul Romanului
şi Bacăului

† Calinic
Arhiepiscopul Argeşului
şi Muscelului

† Ciprian
Arhiepiscopul Buzăului şi Vrancei

† Casian
Arhiepiscopul Dunării de Jos

† Timotei
Arhiepiscopul Aradului

† Ignatie
Episcopul Huşilor

† Lucian
Episcopul Caransebeşului

† Sofronie
Episcopul Ortodox Român
al Oradiei

† Iustin
Episcopul Ortodox Român
al Maramureșului și Sătmarului

† Nicodim
Episcopul Severinului şi Strehaiei

† Antonie
Episcopul de Bălți

† Veniamin
Episcopul Basarabiei de Sud

† Vincenţiu
Episcopul Sloboziei şi Călăraşilor

† Andrei
Episcopul Covasnei şi Harghitei

† Galaction
Episcopul Alexandriei

† Ambrozie
Episcopul Giurgiului

† Sebastian
Episcopul Slatinei şi Romanaţilor

† Visarion
Episcopul Tulcii

† Petroniu
Episcopul Sălajului

† Gurie
Episcopul Devei şi Hunedoarei

† Siluan
Episcopul Ortodox Român
al Ungariei şi Locţiitor al Episcopiei
Daciei Felix

† Siluan
Episcopul Ortodox Român al Italiei

† Timotei
Episcopul Ortodox Român
al Spaniei şi Portugaliei

† Macarie
Episcopul Ortodox Român
al Europei de Nord

† Mihail
Episcopul Ortodox Român
al Australiei şi Noii Zeelande

† Ioan Casian
Episcopul Ortodox Român
al Canadei

† Varlaam Ploieşteanul
Episcop-vicar patriarhal

† Ieronim Sinaitul
Episcop-vicar patriarhal

† Timotei Prahoveanul
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Bucureştilor

† Calinic Botoşăneanul
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Iaşilor

† Ilarion Făgărăşeanul
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Sibiului

† Vasile Someşeanul
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Vadului, Feleacului şi Clujului

† Paisie Lugojeanul
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Timişoarei

† Marc Nemțeanul
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Ortodoxe Române a Europei
Occidentale

† Sofian Braşoveanul
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Ortodoxe Române a Germaniei,
Austriei şi Luxemburgului

† Damaschin Dorneanul
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Sucevei și Rădăuților

† Emilian Crişanul
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Aradului

† Timotei Sătmăreanul
Arhiereu-vicar
al Episcopiei Ortodoxe Române a
Maramureşului și Sătmarului

† Atanasie de Bogdania
Arhiereu-vicar
al Episcopiei Ortodoxe Române a
Italiei

† Teofil de Iberia
Arhiereu-vicar
al Episcopiei Ortodoxe Române
a Spaniei și Portugaliei

2019

ANUL OMAGIAL AL SATULUI ROMÂNESC
(AL PREOȚILOR, ÎNVĂȚĂTORILOR ȘI PRIMARILOR GOSPODARI)
ȘI
ANUL COMEMORATIV AL PATRIARHILOR NICODIM MUNTEANU ȘI IUSTIN MOISESCU
ȘI AL TRADUCĂTORILOR DE CĂRȚI BISERICEȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI